

# การประยุกต์ใช้หลักสันโดษและหลักสปปุริสธรรมในการซื้อและการใช้ โทรศัพท์สมาร์ทโฟนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา The Application of Plinciples of Santutthi and Sappurisa-dhamma to Purchasing and Using Smartphone of Students of Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

กาวิ ศรีรัตน์

สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Email: kawee\_srirut@yahoo.com

## บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟนของนักศึกษา 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสนับสนุนกับการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟนของนักศึกษา 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟน 4) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนของนักศึกษา 5) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสนับสนุนกับการประยุกต์ใช้หลักสปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนของนักศึกษา และ 6) เพื่อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie และ Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไคสแควร์ โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ  $P=0.05$  ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟน โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านยถาสารูปสันโดษ รองลงมาคือด้านยถาพลสันโดษ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านยถาลาภสันโดษ ส่วนการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศและความรู้ของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสันโดษ แต่ชั้นปีและรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสันโดษ นักศึกษาได้เสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟน ดังนี้ 1) ควรซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟนตามภาวะและฐานะของตนเอง 2) ควรพอใจในโทรศัพท์สมาร์ทโฟนที่ตนเองมีอยู่แล้ว 3) ควรซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟนโดยมุ่งประโยชน์เป็นหลัก และผลการวิจัย ยังพบว่า นักศึกษามีการประยุกต์ใช้หลักสปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน โดยรวมทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านธัมมัญญา รองลงมาคือด้านปริสัญญญา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านอัตตัญญา ส่วนการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ รายได้ต่อเดือนและความรู้ของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสปปุริสธรรม แต่ชั้นปีมีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสปปุริสธรรม นักศึกษาได้เสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน ดังนี้ 1) ควรมีการยาตราในการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน 2) ควรมีวิวนัยในการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน 3) ควรรู้กาลเทศะในการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน

**คำสำคัญ:** หลักสันโดษ, หลักสปปุริสธรรม, โทรศัพท์สมาร์ทโฟน

## Abstract

The research contained 6 objectives: 1) to study the application of Santutthi principle to purchasing smartphone of students 2) to study the relation of between personal and supporting factors and the application of Santutthi principle to purchasing smartphone of students 3) to propose the method of application of Santutthi principle to purchasing smartphone 4) to study the application of Sappurisa-dhamma principle to using smartphone of students 5) to study the relation of between personal and supporting factors and the application of Sappurisa-dhamma principle to using smartphone of students, and 6) to propose the method of application of Sappurisa-dhamma principle to using smartphone. The sample size was calculated by using Krejcie & Morgan's formula. The tool used in the study is questionnaires created by studying related literary works and researches. The statistics used in analyzing the data are frequency, percentage, mean and standard deviation. Statistical hypothesis testing was conducted by using Chi-Square Test. The statistical significance was set at the level of  $P = 0.05$ . The results of the study were as follows: In overall, the application of Santutthi principle to purchasing smartphone of students was of high level. When each aspect was individually considered, from the highest mean to the lowest, it was found that the aspect of Yathāsāruppasantutthi was of the highest level, followed by the aspect of Yathābalasantutthi, and the aspect of Yathālabhasantutthi was of the lowest level. In hypothesis testing it was found that there is no relation of sex and knowledge with the application of Santutthi principle to purchasing smartphone of students, but there is a relation of year and income with the application of Santutthi principle to purchasing smartphone of students. In the application of Santutthi principle to purchasing smartphone students suggested that 1) one should purchase smartphone according to one's own condition and state 2) one should be content with one's own smartphone 3) one should purchase smartphone by focusing its real value. And it was still found that, in overall, the application of Sappurisa-dhamma principle to using smartphone of students was of high level. When each aspect was individually considered, from the highest mean to the lowest, it was found that the aspect of Dhammaññutā was of the highest level, followed by the aspect of Parisaññutā, and the aspect of Attaññutā was of the lowest level. In hypothesis testing it was found that there is no relation of sex, income and knowledge with the application of Sappurisa-dhamma principle to using smartphone of students, but there is a relation of year with the application of Sappurisa-dhamma principle to using smartphone of students. In the application of Sappurisa-dhamma principle to using smartphone students suggested that 1) one should be courteous in using smartphone 2) one should have discipline in using smartphone 3) one should know the time and place for using smartphone .

**Keywords:** Santutthi principle, Sappurisa-dhamma principle, Smartphone

วันที่รับบทความ : 12 กันยายน 2561

วันที่แก้ไขบทความ : 10 ตุลาคม 2561

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 18 ตุลาคม 2561

## 1. บทนำ

ในสังคมยุคปัจจุบัน มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะความเจริญทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเครื่องมือ

สื่อสาร มนุษย์มีความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตมากขึ้น แต่ความพอใจของมนุษย์ก็ไม่เคยหยุดนิ่ง ยังคงต้องการสิ่งที่ดีกว่าอยู่เสมอ สภาวะการณ์อย่างนี้ทำให้มนุษย์มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับสิ่งที่เป็นวัตถุมากยิ่งขึ้นและ

ถูกรอรับโดยกระแสบริโภคนิยมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และนับวันก็ยิ่งนำวิกฤตกังวล เนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคดังกล่าวได้แทรกซึมเข้ามาในวิถีชีวิตของมนุษย์มากยิ่งขึ้นจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เป็นเหตุให้มนุษย์มีพฤติกรรมการบริโภคสินค้าโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม นอกจากความพึงพอใจของตนเพียงอย่างเดียว พฤติกรรมดังกล่าวทำให้ต้องสูญเสียเงินเป็นจำนวนมากโดยไม่จำเป็น และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงลบในการดำเนินชีวิต เพราะพฤติกรรมการบริโภคตามกระแสนิยมไม่ได้ส่งผลกระทบต่อตนเองเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อคนใกล้ชิดและครอบครัวของบุคคลนั้นอีกด้วย และในปัจจุบันกระแสบริโภคนิยมนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่สินค้าฟุ่มเฟือยทั่วไปเท่านั้น แต่ยังได้ลุกลามไปถึงเครื่องมือสื่อสารด้วย ดังจะเห็นได้จากกระแสความนิยมการใช้โทรศัพท์ สมาร์ทโฟนของคนในสังคม

ในสังคมของนักเรียน นักศึกษา หากใครใช้โทรศัพท์รุ่นใหม่ล่าสุดก็จะเป็นที่สนอกสนใจของกลุ่มเพื่อน ปราชญ์การณดังกล่าวทำให้นักเรียน นักศึกษาบางคนเปลี่ยนโทรศัพท์ใหม่ ทั้งที่เครื่องเดิมยังใช้ได้ดียิ่งอยู่ บางคนซื้อเครื่องใหม่เพื่อสนองความอยากมากกว่าความจำเป็น ขาดการคำนึงถึงคุณค่าแท้คุณค่าเทียมของโทรศัพท์ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อได้ครอบครองแล้วก็ไม่รู้จักวิธีใช้ที่ถูกต้องเหมาะสม จริงอยู่ที่โทรศัพท์สมาร์ทโฟนทำให้ชีวิตเรามีความสะดวกสบายมากขึ้น แต่หากใช้โดยไม่รู้จักประมาณ และ กาลเทศะย่อมมีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตประจำวันและก่อให้เกิดโทษมากกว่าประโยชน์ ผู้ใช้บางรายอาจมีพฤติกรรมเสพติด ใช้โดยไม่เลือกเวลาและสถานที่ พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์ดังกล่าวทำให้ขาดปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง แม้แต่ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับโทรศัพท์ หากนักเรียน นักศึกษามีพฤติกรรมอย่างนี้ ก็จะทำให้ขาดความสนใจในสิ่งที่ครู อาจารย์กำลังสอน ก้มหน้าก้มตาจ้องมองแต่โทรศัพท์ อาจเป็นเหตุให้ผลการเรียนตกต่ำ และเรียนไม่จบในที่สุด พฤติกรรมเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เพราะนำมาซึ่งปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ปัญหาการใช้ยาเสพติด ปัญหาการค้าประเวณีเพื่อนำเงินไปซื้อโทรศัพท์ ปัญหาเกี่ยวกับการเผยแพร่ภาพลามกอนาจาร ปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับการแก้ไขจะส่งผลกระทบต่อเยาวชนและก่อความเสียหายให้แก่ประเทศชาติในอนาคต

ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้และพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนตามที่ได้กล่าวมานี้ เป็นสัญญาณบ่งบอกถึงความอ่อนแอของสังคมไทย มีความจำเป็นที่จะได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ด้วยหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะหลักสันโดษและหลักสัปปริสธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมที่เราสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการซื้อและการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสันโดษและหลักสัปปริสธรรมในการซื้อและการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา” เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว

## 2. วัตถุประสงค์งานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขต ดังนี้

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การประยุกต์ใช้หลักสันโดษและหลักสัปปริสธรรมในการซื้อและการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน และปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วยเพศ ชั้นปีและรายได้ต่อเดือน รวมถึงปัจจัยสนับสนุนอันได้แก่ความรู้เกี่ยวกับหลักสันโดษและหลักสัปปริสธรรม

2.2 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 4,922 คน

2.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

### 3.1 กลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ครั้งนี้คำนวณตามสูตรของเครจซี่และมอร์แกน [1] จากประชากรจำนวน 4,922 คน คำนวณได้ 356.44 คน และเพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงปรับขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 357 คน

3.1.2 ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่ง ชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการแบ่งชั้นของประชากรตามคณะที่สังกัด แต่เนื่องจากแต่ละ คณะมี

จำนวนประชากรไม่เท่ากัน เพื่อให้การกระจายของกลุ่มตัวอย่างครอบคลุมทั้ง 4 คณะ ผู้วิจัยจึงทำการ กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะโดยใช้การเปรียบเทียบบัญชีไตรยางศ์เพื่อหาจำนวนกลุ่ม ตัวอย่างในแต่ละคณะ โดยคิดจากจำนวนประชากร ของแต่ละคณะ คูณด้วยขนาดของกลุ่มตัวอย่างและหารด้วยจำนวนประชากรทั้งหมด จึงได้กลุ่มตัวอย่าง ของการวิจัยแยกออกเป็นแต่ละคณะ ดังรายละเอียดในตาราง ดังนี้

| คณะ                          | จำนวนประชากร | กลุ่มตัวอย่าง |
|------------------------------|--------------|---------------|
| คณะครุศาสตร์                 | 1,263        | 92            |
| คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ | 1,735        | 126           |
| คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี   | 776          | 56            |
| คณะวิทยาการจัดการ            | 1,148        | 83            |
| รวม                          | 4,922        | 357           |

### 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชั้นปีและรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับหลักสั่นโดซของนักศึกษา

ตอนที่ 3 การประยุกต์ใช้หลักสั่นโดซในการซื้อโทรศัพท์มือถือของนักศึกษา

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสั่นโดซในการซื้อโทรศัพท์มือถือ

ตอนที่ 5 ความรู้เกี่ยวกับหลักสั่นโดซของนักศึกษา

ตอนที่ 6 การประยุกต์ใช้หลักสั่นโดซในการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษา

ตอนที่ 7 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสั่นโดซในการใช้โทรศัพท์มือถือ

### 3.3 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้สถิติ 2 ประเภท ดังนี้

1. สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับใช้บรรยายข้อมูลพื้นฐานทั่วไปที่เป็นตารางเดียว

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติที่นำมาทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ได้แก่ ค่าไคสแควร์ (Chi-Square) ซึ่งกำหนดค่านัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ  $p = 0.05$

### 4. สรุปผลการวิจัย

4.1 นักศึกษามีการประยุกต์ใช้หลักสั่นโดซในการซื้อโทรศัพท์มือถือ โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 2.12 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.04 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านยถาสูรูป สั่นโดซ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 2.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.08 รองลงมาคือ ด้าน ยถาพลสั่นโดซ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 2.14 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.15 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านยถาลากสั่นโดซ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 2.07 และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) = 0.09

4.2 เพศและความรู้ของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสั่นโดซในการซื้อโทรศัพท์มือถือ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.3 ชั้นปีและรายได้ต่อเดือนของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสั่นโดซในการซื้อโทรศัพท์มือถือ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.4 นักศึกษาได้เสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสั่นโดซในการซื้อโทรศัพท์มือถือ ดังนี้ 1) ควรซื้อโทรศัพท์มือถือตามภาวะและฐานะของตนเอง 2) ควรพอใจในโทรศัพท์มือถือที่ตนเองมีอยู่แล้ว 3) ควรซื้อโทรศัพท์มือถือโดยมุ่งประโยชน์เป็นหลัก

4.5 นักศึกษามีการประยุกต์ใช้หลักสั่นโดซในการใช้โทรศัพท์มือถือ โดยรวมทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 2.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(S.D.) = 0.04 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน วัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 2.49 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.05 รองลงมาคือ ด้านปรีชาญาณ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 2.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.04 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านอัตตญาณ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 2.13 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.16

4.6 เพศ รายได้ต่อเดือนและความรู้ของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์มือถือ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.7 ชั้นปีของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์มือถือ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.8 นักศึกษาได้เสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์มือถือ ดังนี้ 1) ควรมีมารยาทในการใช้โทรศัพท์มือถือ 2) ควรมีวินัยในการใช้โทรศัพท์มือถือ 3) ควรรู้กาลเทศะในการใช้โทรศัพท์มือถือ

## 5. การอภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมและหลักสัปปุริสธรรมในการซื้อและการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

5.1 นักศึกษามีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการซื้อโทรศัพท์มือถือ โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่คุณธรรม โดยมีการจัดการเรียนการสอนในหลายรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักคำสอนทางศาสนา นักศึกษาจึงมีโอกาสได้เรียนรู้หลักธรรมต่าง ๆ รวมทั้งหลักสัปปุริสด้วย จึงมีส่วนสำคัญทำให้การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสในการซื้อโทรศัพท์มือถือ โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระสาธิต จิตปญโญ [2] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักสัปปุริสของชาวบ้าน บ้านหนองข่า ตำบลหนองเหียง อำเภอนสนิม จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า

ชาวบ้านมีการปฏิบัติตามหลักสัปปุริส โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.99 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.52

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านยถาสารูปสันโดษ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ปานกลาง ทำให้ต้องระมัดระวังในการใช้จ่าย โดยเฉพาะเกี่ยวกับสินค้าฟุ่มเฟือย เมื่อจะใช้จ่ายก็มักคำนึงถึงความเหมาะสมแก่ฐานะและฐานะของตัวเอง จึงมีส่วนสำคัญทำให้การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสในการซื้อโทรศัพท์มือถือ ด้านยถาสารูปสันโดษ อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของสันติ อุณจะนา [3] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การนำหลักความสันโดษไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2548” ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษานายยถาสารูปสันโดษไปใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด โดยมีการนำไปใช้ร้อยละ 94

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านยถาลาภสันโดษ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาแม้ส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสัปปุริสอยู่พอสมควร แต่ด้วยความที่ยังเป็นเยาวชนอยู่ บางครั้งก็มีอาการเบื่อง่ายหน่ายเร็วในสิ่งของของตน นำมาซึ่งความไม่พอใจหรือไม่ยินดีตามที่มีหรือได้ จึงมีส่วนสำคัญทำให้การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสในการซื้อโทรศัพท์มือถือ ด้านยถาลาภสันโดษแม้จะอยู่ในระดับมาก แต่ก็มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระสาธิต จิตปญโญ [2] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามหลักสัปปุริสของชาวบ้าน บ้านหนองข่า ตำบลหนองเหียง อำเภอนสนิม จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่าชาวบ้านมีการปฏิบัติตามหลักสัปปุริส โดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านยถาสารูปสันโดษ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.71

5.2 เพศของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสในการซื้อโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ในสังคมยุคปัจจุบันโทรศัพท์มือถือเป็นสิ่งจำเป็นจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยที่ 5 ไม่ว่าเพศชายหรือหญิงต่างก็พกพาโทรศัพท์มือถือติดตัวเสมอ

เพราะได้รับความสะดวกสบายในหลาย ๆ ด้าน เพศจึงไม่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟนของนักศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของนฤมล เป้นอินทร์ [4] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นตามหลักสันโดษของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่ครูไม่ครบชั้นเรียน” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ อายุและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นตามหลักสันโดษต่อการบริหารโรงเรียนที่ครูไม่ครบชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน

5.3 ชั้นปีของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟน ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า นักศึกษาแต่ละชั้นปีมีสังคมในมหาวิทยาลัยต่างกัน ซึ่งสังคมในที่นี้ก็คือกลุ่มเพื่อนนั่นเอง กระแสสังคมของแต่ละชั้นปีจึงไม่เหมือนกันและส่งผลต่อการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟน ชั้นปีจึงมีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟนของนักศึกษา ทั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของนฤมล เป้นอินทร์ [4] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นตามหลักสันโดษของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่ครูไม่ครบชั้นเรียน” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ อายุและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นตามหลักสันโดษต่อการบริหารโรงเรียนที่ครูไม่ครบชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน

5.4 รายได้ต่อเดือนของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟน ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีรายได้เป็นของตนเอง ต้องพึ่งพารายได้จากผู้ปกครองอย่างเดียว เมื่อจะซื้อสินค้าจึงมักคำนึงถึงราคาเป็นหลัก รายได้จึงมีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟนของนักศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของสันติ อุณจะนา [3] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การนำหลักความสันโดษไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2548” ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพและรายได้มีความสัมพันธ์กับการนำศาสนารูปสันโดษไปใช้ในชีวิตประจำวัน

5.5 ความรู้ของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟน ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า นักศึกษาแม้จะมีความรู้เกี่ยวกับหลักสันโดษต่างกัน แต่โดยความเป็นจริงแล้วนักศึกษาล้วนใหญ่มีการประยุกต์ใช้หลักสันโดษอยู่แล้ว เนื่องจากบริบท

ทางสังคมหล่อหลอมให้ต้องปฏิบัติเช่นนั้นโดยไม่ต้องอาศัยความรู้ ความรู้จึงไม่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักสันโดษในการซื้อโทรศัพท์สมาร์ทโฟน ของนักศึกษา ทั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิบูล ทาชา [5] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ปีการศึกษา 2551” ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีระดับความรู้ เพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษา และอาชีพผู้ปกครองต่างกัน มีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.6 นักศึกษามีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน โดยรวมทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัดเป็นจำนวนมาก เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนา นักศึกษามีโอกาสได้ฟังพระธรรมเทศนาและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต จึงมีส่วนสำคัญทำให้การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนของนักศึกษายู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญภา พิลิก [6] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษา: กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 4.09 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.675

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านธัมมัญญตา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มิรู้คุณและโทษของการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน รู้ว่าใช้อย่างไรจึงจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ จึงมีส่วนสำคัญทำให้การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน ด้านธัมมัญญตา อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของวัชร คำทะเนตร [7] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานตามหลักปฐิธรรมของข้าราชการตำรวจสังกัด กองบังคับการตำรวจนครบาล 8” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติงานตามหลักสัปปุริสธรรมของข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 โดยรวมทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับ

มาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.13 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.420 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้าน ธีมัญญูตา โดยมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 4.23 และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) = 0.436

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านอัตตัญญูตา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่า นักศึกษาแม้จะได้รับการอบรมให้มีการนำหลักธรรมทางศาสนาไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน แต่ด้วยความเป็นเยาวชนทำให้บางครั้งขาดความระมัดระวังในการใช้โทรศัพท์มือถือ จึงมีส่วนสำคัญทำให้การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์มือถือ ด้านอัตตัญญูตา แม้จะอยู่ในระดับมาก แต่ก็มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ทั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญภา พิลิก [6] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารสถานศึกษา: กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 มีการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านอัตตัญญูตา โดยมีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.789

5.7 เพศของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่า การนำหลักธรรมทางศาสนาไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันไม่ขึ้นอยู่กับเพศ แต่ขึ้นอยู่กับความตั้งใจของแต่ละคน เพศจึงไม่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์มือถือ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวัชรดา คำทะเนตร [7] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานตามหลักปฐิธธรรมของข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 8” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามหลักสัปปุริสธรรมของข้าราชการตำรวจ ที่มีเพศและระดับชั้นต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามหลักสัปปุริสธรรมโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

5.8 ชั้นปีของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่า นักศึกษาแต่ละชั้นปีมีสังคมและความสนใจต่างกัน จึงทำให้ชั้นปีมีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์มือถือ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาสุวิทย์ ปัญญาธิษฐ์ [8] ซึ่งได้ทำ

วิจัยเรื่อง “การบริหารตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารอายุน้อยมีการบริหารตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าผู้บริหารอายุมาก และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยมีการบริหารตามหลักสัปปุริสธรรมสูงกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์มาก และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5.9 รายได้ต่อเดือนของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์แบบเหมาจ่ายเป็นรายเดือน กล่าวคือ จะใช้น้อยใช้มากก็จ่ายเท่าเดิม รายได้ต่อเดือนจึงไม่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระจำรัส ฐิตธมโม [9] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาและรายได้รวมต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

5.10 ความรู้ของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ก็อธิบายได้ว่า โดยพหุัตินัยนักศึกษาส่วนใหญ่มีการนำหลักสัปปุริสธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นปกติอยู่แล้ว โดยการหล่อหลอมของครอบครัวและบริบททางสังคม ความรู้จึงไม่มีผลต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของพงศ์จิรา จินดาเรือง [10] ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารตามการรับรู้ของพนักงาน: กรณีศึกษาบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำตามหลัก สัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน

## 6. เอกสารอ้างอิง

- [1] ธีรวุฒิ เอกะกุล, ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2543.

- [2] พระสาธิต จิตปัญญา, “การปฏิบัติตามหลักสันโดษของชาวบ้าน บ้านหนองข่า ตำบลหนองเหียง อำเภอนพนาคมน จังหวัดชลบุรี,” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, 2553.
- [3] สันติ อุณจะนา, “การนำหลักความสันโดษไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช ปีการศึกษา 2548,” มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2548.
- [4] นฤมล แป้นอินทร์, “การศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นตามหลักสันโดษของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่ครูไม่ครบชั้นเรียน,” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.
- [5] วิฑูล ทาชา, “การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ปีการศึกษา 2551,” รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.
- [6] เพ็ญภา พิลิก, “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหาร สถานศึกษา: กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 42,” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.
- [7] วัชร คำทะเนตร, “การปฏิบัติงานตามหลักสัปปุริสธรรมของข้าราชการตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 8,” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.
- [8] พระมหาสุวิทย์ ปัญญาดิษฐ์, “การบริหารตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1,” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2556.
- [9] พระจำรัส ฐิตธมโม, “การประยุกต์ใช้หลัก สัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร,” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.
- [10] พงศ์จิรา จินดาเรือง, “การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารตามการรับรู้ของพนักงาน: กรณีศึกษาบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง,” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554